

อิทธิบาท 4 กับการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น: แนวทางสู่ความสุขร่วมกัน*

4 IDDHIPADAS AND THE DEVELOPMENT OF THE LOCAL GOVERNMENT: GUIDELINES FOR SHARED HAPPINESS

ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ

Pluemjit Lapaudomloed

องค์การบริหารส่วนตำบลหลักสาม

Lak Sam Subdistrict Administrative Organization

Corresponding Author E-mail: kupoo.2517@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิเคราะห์เชิงวิชาการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น โดยผู้เขียนมุ่งสำรวจว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ (ความพึงพอใจ) วิริยะ (ความพากเพียร) จิตตะ (ความตั้งใจ) และวิมังสา (การไตร่ตรอง) สามารถช่วยสร้างแนวทางการปกครองที่ส่งเสริมความสุขร่วมกันและความเจริญของชุมชนได้อย่างไร ขอบเขตของการศึกษาเน้นไปที่บทบาทของผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในการนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้ ผลการศึกษาพบว่า ฉันทะช่วยสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น ผู้นำและประชาชนที่มีฉันทะจะมีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม วิริยะสนับสนุนความพากเพียรในการทำงานและการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง จิตตะช่วยให้ผู้นำมีความมั่นใจในการตัดสินใจที่ถูกต้องและเป็นธรรม และวิมังสาเสริมสร้างระบบการประเมินและปรับปรุงการบริหารท้องถิ่น การนำหลักธรรมเหล่านี้มาปรับใช้จึงช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นมีความยั่งยืนและเกิดความสุขร่วมกันในระยะยาว

คำสำคัญ: อิทธิบาท 4; การปกครองท้องถิ่น; ความสุขร่วมกัน

Abstract

This article is an analytical academic work aimed at studying the application of the Four Bases of Success (Iddhipada), a key Buddhist principle, in local governance development. The author seeks to explore how the use of Iddhipada-comprising Chanda (satisfaction), Viriya (effort), Citta (determination), and Vimamsa (investigation)-can help establish governance that fosters shared happiness and community prosperity. The scope of the study focuses on the role of local leaders and citizens in applying these principles. The findings reveal that Chanda helps create motivation and dedication to local development. Leaders and citizens who possess Chanda are more committed to working for the common good. Viriya supports perseverance in work and drives continuous local development efforts. Citta allows leaders to make sound and fair decisions, while Vimamsa strengthens the system for evaluating and improving local governance. Applying these principles contributes to sustainable development and the long-term well-being of the local community.

Keyword: Itthipatha 4; Local Government; Shared Happiness

*Received September 5, 2024; Revised October 10, 2024; Accepted October 17, 2024

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยเป็นระบบที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างความเจริญและความ เป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ โดยระบบนี้มีการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางไปยังองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด) เพื่อตอบสนองความ ต้องการเฉพาะของชุมชนและให้บริการที่สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้น ๆ ระบบการปกครองท้องถิ่นของไทย ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายและ การบริหารจัดการต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาท้องถิ่นในบางกรณียังเผชิญกับปัญหาการขาดคุณธรรมและ จริยธรรมในการดำเนินงาน ส่งผลให้การพัฒนาไม่เต็มที่และไม่ยั่งยืน (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2560)

การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเสริมสร้างความเจริญและความเป็นอยู่ที่ดีของ ประชาชนในพื้นที่ การปกครองที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต้องอาศัยทั้งการวางแผนที่ดีและการบริหารจัดการ ที่รอบคอบ อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี การพัฒนาอาจไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเต็มที่หากขาดหลักคุณธรรมและ จริยธรรมในการดำเนินงาน หลักพุทธธรรม โดยเฉพาะอิทธิบาท 4 จึงมีบทบาทสำคัญในการกำกับและส่งเสริม การปกครองท้องถิ่นให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวม โดยมีนักวิชาการหรือ ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

อิทธิบาท 4 แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบ ความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ มี 4 อย่าง ได้แก่ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) หลักการเหล่านี้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและ การดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถนำมาใช้ในบริบทของการปกครองและการพัฒนาท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2549)

หลักอิทธิบาท แยกออกเป็น อิทธิ แปลว่า ความสำเร็จ บาท แปลว่า ฐานเชิงรอง ดังนั้น อิทธิบาท จึง แปลว่ารากฐานแห่งความสำเร็จ มี 4 อย่าง คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา (พุทธทาสภิกขุ, 2537)

ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความพอใจในการทำงานหรือทำ ภารกิจใด ๆ ก็ตาม เราต้องมีความพอใจ หรือมีความต้องการที่จะทำ ใส่ใจรักในสิ่งที่เราทำและ ประารถนาที่จะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไปเป็นแรงขับ เคลื่อนที่สำคัญที่ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจและมุ่งมั่นในการทำสิ่งที่ดี การสร้างแรงจูงใจนี้จะช่วยให้ผู้นำและ ประชาชนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น โดยไม่มุ่งหวังเพียงผลประโยชน์ส่วนตัว แต่เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมโดยรวม

วิริยะ (ความเพียร) ในการทำงาน หรือภารกิจใด ๆ ผู้กระทำจะต้องขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความ พยายาม เข้มแข็ง อดทน เอา ธุระ ไม่ทอดทิ้ง ในการทำงานหรือกิจการต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่ช่วยให้การ ดำเนินงานในระดับท้องถิ่นประสบความสำเร็จ แม้ว่าอาจต้องเผชิญกับความยากลำบากหรืออุปสรรค ผู้นำที่มี วิริยะจะสามารถฝ่าฟันความท้าทายและสร้างความก้าวหน้าให้กับชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) ความ มุ่งมั่น เป็นการตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่กระทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอา ใจฝึกฝนไม่ปล่อยใจให้จิตใจ ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย อุทิศตัวให้แก่สิ่งที่ทำ ดังนั้นในการทำภารกิจต่าง ๆ เราต้องเอาใจ ใส่ ตั้งใจแน่ว แน่ในสิ่งที่ทำ การมีจิตใจแน่วแน่มุ่งมั่นและการตัดสินใจที่ถูกต้อง การตัดสินใจในบริบทของการ ปกครองท้องถิ่นต้องมีความยุติธรรมและมุ่งหวังผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์แก่สังคม การพัฒนาจิตใจที่แน่วแน่ม จะช่วยให้ผู้นำสามารถรักษาความมุ่งมั่นและความยุติธรรมในการบริหารงาน

วิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) ทดลองเป็นการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบ ข้อแย้งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นหาวิธีการปรับปรุง ตรวจสอบสิ่งที่ทำให้และเอียดถี่ถ้วนเพื่อให้ได้งานนี้ออกมาดีที่สุด เป็นการประเมินและปรับปรุงแนวทางการบริหารและพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง การไตร่ตรองและประเมินผลอย่างรอบคอบจะช่วยให้ผู้นำสามารถปรับปรุงนโยบายและการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างหลักพุทธธรรมและการปกครองท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าอิทธิบาท 4 เป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าสำหรับการพัฒนาชุมชนในทิศทางที่ถูกต้อง การนำหลักธรรมนี้มาใช้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้การปกครองเป็นไปอย่างยั่งยืน แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสุขและความเจริญให้กับประชาชนในชุมชนอีกด้วย (จิรัตติกาล สุขสิงห์, 2565)

ด้วยเหตุนี้ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา สามารถนำมาใช้เพื่อกำกับและส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวม การบูรณาการพระพุทธศาสนากับการปกครองท้องถิ่นผ่านหลักอิทธิบาท 4 จะช่วยสร้างการปกครองที่มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยที่ผู้นำท้องถิ่นสามารถประยุกต์ใช้ ฉันทะ (ความพอใจ) ในการสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อส่วนรวม วิริยะ (ความเพียร) ในการฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จิตตะ (ความตั้งใจ) เพื่อการตัดสินใจที่ยุติธรรมและมั่นคง และวิมังสา (การไตร่ตรอง) ในการประเมินและปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน การนำหลักธรรมนี้มาใช้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้การปกครองเป็นไปอย่างยั่งยืน แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสุขและความเจริญให้กับประชาชนในชุมชน

ฉันทะ การสร้างแรงจูงใจและความตั้งใจที่ดีในการพัฒนาท้องถิ่น

ความหมายของฉันทะ

ฉันทะ เป็นหนึ่งในอิทธิบาท 4 ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะในบริบทที่ต้องการความร่วมมือและความตั้งใจจากทุกฝ่ายในชุมชน คำว่า “ฉันทะ” หมายถึงความพึงพอใจในการทำสิ่งที่ดี ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเต็มที่ เมื่อฉันทะถูกนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น จะทำให้เกิดความรักในคุณค่าความดีงาม ความสมบูรณ์ ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น เมื่อรักแล้วก็มอบใจให้ อาจถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้ และยังช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น (พระครูธรรมธรสุชาติ ฐิตวโร, 2558)

การปกครองท้องถิ่นจัดว่าเป็นรากฐานสำคัญที่เป็นการกระจายอำนาจการบริหารจาก ส่วนกลางสู่ส่วนท้องถิ่น ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของส่วนกลาง ช่วยส่งเสริมการร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าตรงตามความต้องการของตนเอง และเป็น ปัจจัยส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์พระประมุข ของไทยซึ่งเป็นการปกครองในระดับชาติด้วย ในบริบทของการปกครองท้องถิ่น การสร้างแรงจูงใจที่ดีเริ่มต้นจากการที่ผู้นำท้องถิ่นมีฉันทะในการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งรวมถึงการตั้งใจทำงานอย่างมุ่งมั่นเพื่อพัฒนาชุมชนให้เจริญรุ่งเรือง การมีฉันทะทำให้นำนสามารถมองเห็นเป้าหมายในการพัฒนาได้อย่างชัดเจนและเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม (พระมหาวิเศษ กนตมโม และคณะ, 2565) เมื่อผู้นำมีแรงจูงใจที่ดีเช่นนี้ ก็จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้เช่นกัน การสร้างฉันทะในชุมชนอาจทำได้ผ่านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ การรับฟังความคิดเห็น และการแสดงความโปร่งใสในการ

บริหารงาน เมื่อประชาชนรู้สึกว่าคุณเขามีส่วนร่วมและมีเสียงในกระบวนการพัฒนา พวกเขาจะมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมมากขึ้น และพร้อมที่จะสนับสนุนและทำงานร่วมกับผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน

นอกจากนี้ ฉันทะยังช่วยเสริมสร้างความตั้งใจที่ดีในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เมื่อผู้นำท้องถิ่นมีฉันทะที่เข้มแข็ง พวกเขาจะไม่เพียงแค่มองหาผลประโยชน์ส่วนตัว แต่จะมุ่งเน้นไปที่การสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนในระยะยาว การมีแรงจูงใจและความตั้งใจที่ดีจะช่วยให้ผู้นำสามารถรักษาความมั่นคงในการดำเนินงาน และสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับประชาชนในชุมชนได้ ดังนั้น ฉันทะจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น เมื่อผู้นำและประชาชนในชุมชนมีฉันทะในการทำงานร่วมกัน การพัฒนาชุมชนจะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน และนำไปสู่ความสุขร่วมกันของทุกคนในชุมชน

บทบาทของฉันทะในการพัฒนาแรงจูงใจของผู้นำและประชาชนในท้องถิ่น

ฉันทะ หรือความพึงพอใจในการทำสิ่งที่ดี มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแรงจูงใจที่สร้างสรรค์ทั้งในผู้นำและประชาชนในท้องถิ่น การที่บุคคลมีฉันทะ หมายถึง การมีแรงบันดาลใจและความตั้งใจที่จะทำสิ่งที่ดีงามเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ในบริบทของการพัฒนาท้องถิ่น ฉันทะเป็นพื้นฐานที่ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน (จิรัตติกาล สุขสิงห์, 2565)

บทบาทของฉันทะต่อผู้นำท้องถิ่น

ผู้นำที่ดีต้องมีความพอใจในการทำงาน ทำงานด้วยความจริงใจ และไม่มีความลำเอียง โดยผู้เขียนได้ศึกษาและเรียบเรียงได้ดังนี้

1. การสร้างวิสัยทัศน์ที่เน้นประโยชน์ของชุมชน ผู้นำที่มีฉันทะจะมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งหวังในการทำสิ่งที่ดีเพื่อพัฒนาชุมชน โดยไม่ได้มองเพียงผลประโยชน์ระยะสั้น แต่เน้นการสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืนให้กับประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำที่มีฉันทะจะตระหนักถึงความรับผิดชอบและหน้าที่ในการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน การมีฉันทะจะทำให้ผู้นำทำงานอย่างมุ่งมั่นและมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาชุมชน

2. การสร้างแรงจูงใจในตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชา ฉันทะไม่เพียงแต่กระตุ้นให้ผู้นำมีความมุ่งมั่นในการทำงาน แต่ยังสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือคณะทำงานมีแรงจูงใจเช่นกัน ผู้นำที่มีฉันทะจะสามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันและกระตุ้นให้คณะทำงานมีความตั้งใจในการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่

3. การสร้างความไว้วางใจในหมู่ประชาชน ผู้นำที่ทำงานด้วยฉันทะจะสามารถสร้างความไว้วางใจจากประชาชนได้ง่ายขึ้น เพราะการทำงานด้วยแรงจูงใจที่ดีและโปร่งใสทำให้ประชาชนเห็นถึงความตั้งใจจริงในการพัฒนา เมื่อประชาชนเชื่อมั่นในผู้นำ พวกเขาจะมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนมากขึ้น (ธันนัทร อิศรเดช, 2557)

บทบาทของฉันทะต่อประชาชนในท้องถิ่น

ผู้นำที่ดีต้องดูแลประชาชนในพื้นที่อย่างครอบคลุมและจริงใจ ผู้เขียนได้ศึกษาและเรียบเรียงได้ดังนี้

1. การสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม เมื่อประชาชนมีฉันทะ พวกเขาจะมีแรงจูงใจที่ดีในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจปรากฏในรูปแบบของการร่วมมือในการแก้ไขปัญหา การเข้าร่วมโครงการพัฒนาต่าง ๆ และการเสนอแนะแนวคิดเพื่อการพัฒนา การมีฉันทะทำให้ประชาชนไม่เพียงแต่มองความสำเร็จของชุมชนในฐานะผู้รับ แต่ยังมองเห็นความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม ฉันทะช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น ผ่านการเลือกตั้งผู้แทนที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อส่วนรวม และการร่วมมือในโครงการที่ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าในชุมชน ประชาชนที่มีฉันทะจะรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมของตนมีคุณค่าและสามารถสร้างผลกระทบที่ดีให้กับสังคมได้

3. การกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในชุมชน ฉันทะไม่เพียงแต่สร้างแรงจูงใจภายในบุคคล แต่ยังทำให้เกิดการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน เมื่อประชาชนมีแรงจูงใจที่ดี พวกเขาจะมีความพยายามในการทำงานร่วมกันเพื่อปรับปรุงและพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น การทำงานด้วยฉันทะจะนำไปสู่การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (พระครูสถิตวิธานวัตร (บุรินทร์ ฐานวิโร) และคณะ, 2561)

จะเห็นได้ว่า ฉันทะมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจทั้งในผู้นำและประชาชน ผู้นำที่มีฉันทะจะมีวิสัยทัศน์และความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม ขณะที่ประชาชนที่มีฉันทะจะมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมและสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในชุมชน การมีฉันทะในทุกภาคส่วนของท้องถิ่นจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างความสุขร่วมกันในสังคม

วิธีะ การทำงานอย่างตั้งใจและพากเพียรเพื่อความก้าวหน้าในชุมชน

วิธีะ หมายถึง ความพากเพียรและความอดทน เหน็ดเหนื่อย อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ในการทำงานหรือกิจการต่าง ๆ นั้นต้องประสบปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ขยันหมั่นเพียร และมีความอดทนเป็นที่ตั้ง (จิรตติกาล สุขสิงห์, 2565) เป็นหนึ่งในหลักอิทธิบาท 4 ที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชน การที่ผู้นำและประชาชนในชุมชนมีวิธีะในการทำงานจะช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน แม้ว่าอาจต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือความท้าทายก็ตาม วิธีะจึงเป็นแรงขับเคลื่อนที่ช่วยให้ชุมชนสามารถก้าวข้ามปัญหาและพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ ซึ่งบทบาทของวิธีะในการพัฒนาชุมชนมีหลายด้าน ผู้เขียนได้ศึกษาและนำมาเรียบเรียงใหม่ได้ดังนี้ (วินิจ ฝาเจริญ และคณะ, 2565)

1. การเสริมสร้างความยั่งยืนแข็งแรงในหมู่ผู้นำท้องถิ่นบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการเมือง วิธีะเป็นคุณสมบัติที่สำคัญสำหรับผู้นำท้องถิ่นที่ต้องเผชิญกับงานที่หนักและท้าทาย การมีความพากเพียรทำให้ผู้นำสามารถทำงานได้อย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และสามารถผลักดันโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ การพัฒนาชุมชนมักต้องการความมุ่งมั่นในระยะยาว โดยให้คนในชุมชนมีความตระหนักร่วมกันถึงสิทธิและจิตสาธารณะร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ การที่ผู้นำมีวิธีะจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดผลที่ยั่งยืน

2. การสร้างแรงบันดาลใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา วิธีะของผู้นำสามารถกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนมีความพยายามและตั้งใจในการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เมื่อประชาชนเห็นถึงความพากเพียรของผู้นำ พวกเขาจะรู้สึกมีกำลังใจและมีแรงบันดาลใจในการทำงานร่วมกัน วิธีะจึงไม่เพียงแต่เป็นคุณสมบัติของผู้นำเท่านั้น แต่ยังสามารถแผ่ขยายไปสู่ประชาชนในชุมชนด้วย

3. การก้าวข้ามอุปสรรคและความท้าทาย ในการพัฒนาชุมชน ผู้นำและประชาชนต้องเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายต่าง ๆ เช่น ข้อจำกัดทางทรัพยากร ข้อขัดแย้งในหมู่ประชาชน หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การมีวิธีะจะช่วยให้ชุมชนสามารถก้าวข้ามปัญหาเหล่านี้ได้ ผู้นำที่มีวิธีะจะมองหาวิธีแก้ไขปัญหามาตรับมือเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน วิธีะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน การทำงานที่มุ่งมั่นและต่อเนื่องจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าที่มีรากฐานมั่นคง การพัฒนาที่เกิดจากความพากเพียรนั้นไม่ใช่การพัฒนาที่เกิดขึ้นชั่วคราว แต่เป็นการพัฒนาที่สามารถคงอยู่และสร้างผลประโยชน์ในระยะยาวให้กับชุมชน

5. การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ชุมชนที่มีวิริยะจะสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น เพราะวิริยะทำให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานร่วมกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องพึ่งพาทายนอก การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งนี้เป็นผลมาจากการทำงานอย่างพากเพียรและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก วิริยะจึงเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งของชุมชนในทุกๆ ด้าน จะเห็นได้ว่า วิริยะมีบทบาทสำคัญในการทำให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้นำและประชาชนที่มีความพากเพียรจะสามารถร่วมมือกันเพื่อก้าวข้ามอุปสรรคและสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง วิริยะจึงไม่เพียงแต่เป็นคุณสมบัติที่ดีของผู้นำเท่านั้น แต่ยังเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับทุกคนในชุมชนที่ต้องการเห็นความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นของตนเอง

โดยวิริยะสามารถสร้างแรงจูงใจในการปกครองที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมและความสุขด้วยการสร้างแรงจูงใจที่มีรากฐานอยู่บนหลักการที่ดีและมีเป้าหมายที่ชัดเจน การสร้างแรงจูงใจที่มีคุณภาพไม่เพียงแต่จะช่วยส่งเสริมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ แต่ยังทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือและความสุขร่วมกันได้อย่างแท้จริง (มัทนา เมฆตรง และวันชัย มีศิริ, 2565) นี่คือการสร้างแรงจูงใจในการปกครองที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมและความสุขของชุมชน เช่น การเน้นวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและยั่งยืน ที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้นำและประชาชนในชุมชนเห็นคุณค่าในการทำงานเพื่อสังคม วิสัยทัศน์นี้ควรเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย พร้อมทั้งเป็นเป้าหมายที่สามารถสร้างผลกระทบในระยะยาว วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนจะช่วยให้ทุกคนมีความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างแรงจูงใจ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและโครงการต่าง ๆ จะทำให้พวกเขารู้สึกมีคุณค่าและมีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงสังคม การที่ประชาชนได้เห็นผลของการมีส่วนร่วมของตนเองจะยิ่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานเพื่อส่วนรวม และการยกย่องและให้รางวัลแก่การทำงานเพื่อส่วนรวมจะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับคนอื่น ๆ ในชุมชน รางวัลอาจไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของ แต่สามารถเป็นการยอมรับจากผู้นำหรือจากสังคม ซึ่งจะทำให้บุคคลรู้สึกมีคุณค่าและพร้อมที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมต่อไป

ดังนั้น วิริยะ หรือความเพียรสามารถสร้างแรงจูงใจที่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมและความสุขของชุมชนได้ ไม่เพียงแต่ช่วยให้การปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังทำให้ชุมชนเกิดความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความสุขที่แท้จริงในชุมชน

จิตตะ การมีจิตใจแน่วแนและการตัดสินใจที่ถูกต้องในการบริหารท้องถิ่น

จิตตะ หรือความตั้งใจแน่วแน ความ มุ่งมั่น เป็นการตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่กระทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาใจฝักใฝ่ไม่ปล่อยให้จิตใจ ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย อุทิศตัวให้แก่สิ่งที่ทำ ดังนั้นในการทำภารกิจต่าง ๆ เราต้องเอาใจใส่ ตั้งใจแน่ว แน่ในสิ่งที่ทำหรือตั้งใจทำอะไรซึ่งจะทำให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายในเวลาอันรวดเร็ว (จิรัตติกาล สุขสิงห์, 2565) เป็นองค์ประกอบสำคัญของอิทธิบาท 4 ที่มีบทบาทโดยตรงต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายของผู้นำท้องถิ่น การมีจิตตะที่เข้มแข็งช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจอย่างถูกต้อง ยุติธรรม และสอดคล้องกับประโยชน์ส่วนรวม การพัฒนาจิตใจที่แน่วแนในผู้นำจะช่วยให้การบริหารท้องถิ่นมีความโปร่งใสและยั่งยืน ตลอดจนสร้างความไว้วางใจในหมู่ประชาชน

บทบาทของจิตตะในการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ถูกต้องและเป็นธรรม

ผู้นำที่ดีต้องมีจิตใจที่ดีงาม สามารถสร้างนโยบายที่จริงจังและถูกต้องตามครรลองครองธรรม โดยผู้เขียนได้ศึกษาและเรียบเรียงได้ดังนี้ (อัจฉรา รักยุติธรรม, 2554)

1. การตัดสินใจโดยมีหลักยึดที่ชัดเจน ผู้นำที่มีจิตใจแน่วแน่จะสามารถยึดมั่นในหลักการที่ดีและถูกต้องได้ แม้จะต้องเผชิญกับแรงกดดันจากภายนอก เช่น ผลประโยชน์ส่วนตัวหรือกลุ่มผลประโยชน์ การมีจิตตेशทำให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถตัดสินใจโดยยึดมั่นในประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นหลัก ส่งผลให้เกิดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการและความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน

2. การคำนึงถึงความยุติธรรมในทุกมิติ จิตตेशส่งเสริมให้ผู้นำคำนึงถึงความยุติธรรม ไม่เพียงแค่นั้นแห่งของกฎหมายเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความยุติธรรมทางสังคม เช่น การจัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียม การให้โอกาสแก่ทุกกลุ่มในชุมชนในการมีส่วนร่วม ผู้นำที่มีจิตใจแน่วแน่จะตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลทุกภาคส่วนในท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม การตัดสินใจที่ยุติธรรมจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความเชื่อมั่นในหมู่ประชาชน

3. การต้านทานต่อความกดดันและผลประโยชน์ส่วนตน หนึ่งในอุปสรรคที่สำคัญของผู้นำท้องถิ่นคือแรงกดดันจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่พยายามชักจูงให้ผู้นำตัดสินใจในทางที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผู้นำที่มีจิตตेशจะมีความสามารถในการต้านทานต่อแรงกดดันเหล่านี้ได้ เพราะมีความมุ่งมั่นที่จะตัดสินใจเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม และไม่ล้มเลิกแนวทางของตนเพียงเพราะความกดดันหรือผลประโยชน์ส่วนตน

4. การตัดสินใจโดยอิงข้อมูลและข้อเท็จจริง ผู้นำที่มีจิตตेशจะมีความมุ่งมั่นในการค้นหาข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เพื่อใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย นโยบายที่เกิดจากการศึกษาข้อมูลอย่างรอบคอบจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน จิตตेशช่วยให้ผู้นำมีความอดทนในการหาข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง แม้กระบวนการนี้จะซับซ้อนหรือใช้เวลามาก การตัดสินใจที่มีรากฐานจากข้อมูลที่เชื่อถือได้จะลดความเสี่ยงในการเกิดความผิดพลาดและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาจิตใจของผู้นำท้องถิ่นเพื่อรักษาความมุ่งมั่นและความยุติธรรม

การพัฒนาจิตใจเป็นเรื่องสำคัญไม่ว่าจะเป็นผู้นำชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่น โดยผู้เขียนได้ศึกษาและนำเสนอแนวทางในการพัฒนาจิตมาสรุปได้ ดังนี้

1. การฝึกสมาธิและสติ การฝึกสมาธิและการใช้สติช่วยเสริมสร้างจิตใจให้มีความแน่วแน่และมีความตื่นรู้ในทุกการตัดสินใจ ผู้นำที่ฝึกสมาธิจะสามารถควบคุมอารมณ์และความคิดให้เป็นกลางได้มากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจที่เป็นธรรม การฝึกสติยังช่วยให้ผู้นำสามารถประเมินสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ และสามารถตอบสนองต่อปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ สมาธิจึงเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตที่ดีเมื่อเกิดสมาธิจิตใจ จะจดจ่ออยู่กับสิ่งที่เรากำหนดเริ่มคิดหาเหตุผลมีสติในสิ่งที่เรากระทำอยู่ว่า ทำเพื่ออะไร และอะไร คือเป้าหมายของชีวิต เมื่อนั้นปัญญาก็จะค่อยๆ เพิ่มขึ้นในการคิดไตร่ตรองนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ด้วยเหตุด้วยผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542)

2. การยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนาจิตตेशให้แข็งแกร่งจำเป็นต้องอาศัยการยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรม ผู้นำท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความเสียสละ จะสามารถรักษาความแน่วแน่ในการตัดสินใจที่ถูกต้องและไม่เอนเอียงไปตามแรงกดดันหรือความเห็นแก่ตัว การปลูกฝังคุณธรรมเป็นการสร้างรากฐานที่มั่นคงในการบริหารท้องถิ่น

3. การพัฒนาให้มีวิสัยทัศน์ที่ยั่งยืน ผู้นำที่มีจิตตेशควรมุ่งเน้นการพัฒนาแนวคิดที่ยั่งยืนในการบริหารท้องถิ่น การมองไปข้างหน้าและพิจารณาถึงผลกระทบระยะยาวของนโยบายต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในอนาคต การมีวิสัยทัศน์ที่ยั่งยืนทำให้ผู้นำไม่เพียงแต่มองหาความสำเร็จในระยะสั้น แต่ยังมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ในระยะยาว

4. การเปิดรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย การมีจิตตະไม่ใช้การตัดสินใจเพียงลำพัง แต่หมายถึงการสามารถฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายอย่างเปิดใจ ผู้นำท้องถิ่นที่สามารถรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จะมีข้อมูลที่ครบถ้วนในการตัดสินใจเชิงนโยบาย การเปิดรับฟังอย่างมีจิตตະช่วยให้ผู้นำสามารถทำงานได้อย่างมีส่วนร่วมและสร้างความไว้วางใจจากประชาชน

5. การประเมินและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้นำที่มีจิตตະจะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินตนเองและการปรับปรุงพัฒนาทั้งในด้านการบริหารงานและการพัฒนาจิตใจ การประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้นำรับรู้ถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง พร้อมทั้งหาวิธีปรับปรุงเพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรมมากยิ่งขึ้น จิตตະเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและยุติธรรม การพัฒนาจิตใจที่แน่วแน่จะช่วยให้ผู้นำสามารถต้านทานต่อแรงกดดัน รักษาความเป็นธรรม และมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อส่วนรวม แนวทางการพัฒนาจิตตະนี้จะส่งผลให้การบริหารท้องถิ่นมีความโปร่งใสและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (สมชาย อังสุโชติเมธี และคณะ, 2556)

วิม้งสา การไตร่ตรองและปรับปรุงการบริหารงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

วิม้งสา ความไตร่ตรอง ไคร่ครวญ ทดลองเป็นการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบ ข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นหาวิธีการปรับปรุง ตรวจสอบสิ่งที่ทำให้และเอืดยถ์ถ่วงเพื่อให้ได้งานนี้ออกมาดีที่สุด (จิรัตติกาล สุขสิงห์, 2565) เป็นองค์ประกอบที่สี่ของอิทธิบาท 4 ซึ่งหมายถึงการไตร่ตรอง การพิจารณา และการประเมินผลการทำงานเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในการบริหารงานท้องถิ่น วิม้งสาเป็นบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน การที่ผู้นำและผู้บริหารมีความสามารถในการไตร่ตรองผลงานและการดำเนินการต่าง ๆ จะช่วยให้สามารถปรับปรุงนโยบายและแนวทางการบริหารให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของวิม้งสาในการพัฒนาท้องถิ่น

ผู้นำชุมชนหรือประชาชนในท้องถิ่น มีการไตร่ตรอง ไคร่ครวญ ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบ มีการวางแผน จะทำให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาไปได้ โดยผู้เขียนได้ศึกษานำมาสรุปได้ดังนี้ (พระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม และคณะ, 2564)

1. การประเมินนโยบายอย่างต่อเนื่อง วิม้งสาช่วยให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถพิจารณาผลลัพธ์ของนโยบายที่ได้ดำเนินการแล้วอย่างรอบคอบ การประเมินนโยบายในเชิงลึกเป็นการวัดว่าการดำเนินการนั้นๆ ได้ผลลัพธ์ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ อาทิเช่น การแก้ปัญหาหาลพิษ ปัญหาการจราจร หรือปัญหาความปลอดภัยของสาธารณชน ผู้นำที่ใช้วิม้งสาจะสามารถประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของนโยบายและสามารถปรับปรุงหรือยกระดับนโยบายเหล่านั้นให้เกิดผลที่ดียิ่งขึ้น การประเมินอย่างต่อเนื่องนี้จะช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดความผิดพลาดและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานท้องถิ่น

2. การปรับปรุงแนวทางการบริหาร การไตร่ตรองในการบริหารงานไม่เพียงแต่จำกัดอยู่ที่การพัฒนา นโยบาย แต่ยังครอบคลุมถึงการปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในองค์กรด้วย การบริหารงานท้องถิ่นที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายต้องการการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบว่าวิธีการดำเนินการนั้นเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ วิม้งสาช่วยให้ผู้นำสามารถมองเห็นความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในปัจจุบันและนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

3. การตัดสินใจโดยอิงข้อมูลและความจริง การประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามหลักวิม้งสาช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง การใช้ข้อมูลที่วิเคราะห์อย่างเป็นระบบจะทำให้การตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงนโยบายมีความแม่นยำและเป็นธรรมมากขึ้น วิม้งสาช่วยส่งเสริมให้เกิดการเก็บข้อมูลอย่างเป็น

4. การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงในชุมชนและสังคมสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ผู้นำท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีวิสัยทัศน์ทำให้ผู้นำไม่ยึดติดกับวิธีการหรือความคิดเดิม ๆ และพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อให้ชุมชนก้าวหน้าตามความเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของประชาชน ดังนั้น ผู้นำท้องถิ่นต้องเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นและบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมเชิงวิชาการ เพื่อเสริมความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติของบุคลากรภายในองค์กร เพื่อให้เหมาะสมกับความคาดหวังและ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือผู้รับบริการอย่างแท้จริง สรุปได้ว่าประสิทธิภาพ คือ การ สนับสนุนให้มีวิธีการบริหารจัดการให้ได้ผลดีที่มากที่สุด แต่สิ้นเปลืองต้นทุน ค่าใช้จ่าย แรงงาน และเวลา น้อยที่สุดซึ่งทำได้โดยกลไกในการลดค่าใช้จ่ายในทุก ๆ ด้าน แต่เพิ่มความถูกต้อง ความเร็วความ รวดเร็วของการบริหารให้มากขึ้น (ดิน ปรัชญพฤทธิ, 2561) สรุปวิสัยทัศน์เป็นหลักธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการบริหารท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมการประเมินผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจและปรับปรุงนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงในชุมชน แนวทางการสร้างระบบการประเมินที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิดการพัฒนายที่ยั่งยืน แต่ยังทำให้เกิดความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการบริหารงานท้องถิ่น จากการศึกษาผู้เขียนเห็นว่า หลักอิทธิบาท 4 สามารถนำมาปรับใช้กับการปกครองท้องถิ่นได้ด้วยการใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยผู้เขียนได้สรุปเป็นภาพองค์ความรู้เพื่อให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 อิทธิบาท 4 กับการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น: แนวทางสู่ความร่วมมือกัน

สรุป

การปกครองท้องถิ่นสามารถนำหลักอิทธิบาท 4 ที่เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ได้ ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจและแรงจูงใจ) ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา เป็นแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดประโยชน์ ผู้นำท้องถิ่นที่มีฉันทะจะมีความมุ่งมั่นในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและประชาชน โดยไม่มุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัว ความตั้งใจที่ดีนี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่แท้จริง เพราะเมื่อผู้นำมีแรงจูงใจที่มาจากความรักและความปรารถนาดีต่อชุมชน นโยบายที่สร้างขึ้นก็จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง วิริยะ (ความเพียร) ที่จะทำงานให้สำเร็จ ผู้นำที่มีวิริยะจะไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างทาง แต่จะมีความอดทนและมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น วิริยะทำให้ผู้นำมีความกระตือรือร้นในการผลักดันโครงการต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นจริงในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาสาธารณูปโภค การยกระดับคุณภาพชีวิต หรือการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ความขยันหมั่นเพียรของผู้นำส่งผลให้ชุมชนได้รับประโยชน์และมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น จิตตะ (ความใส่ใจ) ความมุ่งมั่นในการทำสิ่งที่ถูกต้อง ผู้นำท้องถิ่นที่มีจิตตะจะมีการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนความยุติธรรมและความรับผิดชอบ การตัดสินใจที่ดีต้องอิงกับความเป็นธรรมและประโยชน์ของส่วนรวม ผู้นำที่มีจิตใจแน่วแน่และใส่ใจต่อความเป็นอยู่ของประชาชน จะสามารถสร้างสรรค์นโยบายที่ยั่งยืนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการบริหารงานที่โปร่งใสและเป็นธรรม จิตตะยังส่งเสริมให้ผู้นำรักษาความมุ่งมั่นในการทำงาน ไม่หวั่นไหวต่อแรงกดดันหรืออิทธิพลจากภายนอก และวิมังสา (การพิจารณาและไตร่ตรอง) หรือการตัดสินใจที่ผ่านมา เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น การประเมินผลและการปรับปรุงนโยบายอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น วิมังสาทำให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถมองเห็นข้อบกพร่องของนโยบายหรือกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนา เมื่อเห็นข้อบกพร่อง ผู้นำที่มีวิมังสาจะไม่ละเลย แต่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น การพัฒนาที่เกิดจากการประเมินอย่างรอบคอบจะนำไปสู่ความยั่งยืน เพราะชุมชนจะได้รับการพัฒนาที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ

การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากจะทำให้ผู้นำท้องถิ่นมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดีในการบริหารงานแล้ว ยังสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือและความสามัคคีในชุมชนด้วย เมื่อผู้นำมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง ประชาชนก็จะได้รับแรงบันดาลใจและร่วมมือกันทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การปกครองที่ยึดถือหลักอิทธิบาท 4 ไม่เพียงแต่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับชุมชนในด้านวัตถุและเศรษฐกิจ แต่ยังส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในด้านจิตใจอีกด้วย เพราะความยุติธรรมและความใส่ใจที่ผู้นำมีให้ต่อประชาชน ทำให้ประชาชนรู้สึกถึงความเท่าเทียมกันในสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสุขร่วมกันในชุมชนอย่างยั่งยืน ในท้ายที่สุด หลักธรรมอิทธิบาท 4 จึงเป็นแนวทางที่ผู้นำท้องถิ่นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ส่งผลดีต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้นำประชาชน หรือชุมชนทั้งหมด ทำให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และจิตใจอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- จิรัตติกาล สุขสิงห์. (2565). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากรในองค์กร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมบริหารศรัณ*, 5(1), 211-219.
- ดิน ปรชัญญพฤทธิ. (2560). *คัพพัฏฐปุระศาสนศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธันนันท์ อิศรเดช. (2557). พระพุทธศาสนากับภาวะผู้นำ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 28-42.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2560). *องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

- พระครูธรรมธรสุชาติ ฐิตวโร. (2558). การประยุกต์ใช้อธิบัพ 4 เพื่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในองค์กร. *พุทธจักร*, 69(2), 12-24.
- พระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม และคณะ. (2564). การกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 8(3), 29-43.
- พระครูสถิตวิธานวัตร (บุรินทร์ ฐานวีโร) และคณะ. (2561). การบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหาร การพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนในอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารการบริหารการปกครองและ นวัตกรรมท้องถิ่น*, 2(1), 11-26.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2542). *สมาธิฐานสู่สุขภาพจิต และปัญญาหยั่งรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2549). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุง และขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระมหาวิเศษ กนตธมโม และคณะ. (2565). พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของ เทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 7(4), 198-210.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). *การทำงานที่เป็นสุข*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- มัทนา เมฆตรง และวันชัย มีศิริ. (2565). คุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิผล การทำงานของ บุคลากรในยุคปกติใหม่. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(5), A47-A58.
- วินิจ ฝาเจริญ และคณะ. (2565). บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ดจังหวัด เชียงใหม่. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 3(2), 1-12.
- สมชาย อังสุโชติเมธี และคณะ. (2556). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ธรรมาธิปไตยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(ฉบับ พิเศษ), 206-215.
- อัจฉรา รักยุติธรรม. (2554). การพัฒนาทางเลือกกระแสหลัก. *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา*, 30(2), 13-43.

